

5. Охріменко А. Досвід європейських країн фінансування туризму / А. Охріменко // Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини. 2014. Вип. 34. С. 160–167.
6. Показники туристичної діяльності в Україні. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=be44a1a7-69b3-4a77-a86a447499abcd&tag=Analitika&isSpecial=true>
7. Свірідова Н.Д. Концепція сталого розвитку туризму в сучасних умовах / Н.Д. Свірідова // Культура народів Причорномор'я. 2009. № 176. С. 166–168.
8. Стешенко О.Д. Економічна стратегія розвитку туристичної галузі в Україні / О.Д. Стешенко, А.Ю. Ільєнко // Научно-технический сборник. Коммунальное хозяйство городов. 2010. № 94. С. 414–417.
9. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації. URL: <http://www2.unwto.org>

ВЛИЯНИЕ ТУРИСТИЧЕСКОГО БИЗНЕСА НА МЕСТНУЮ ЭКОНОМИКУ

Аннотация. В статье рассмотрена роль туристического бизнеса в развитии экономики региона. Исследовано влияние местных туристических ресурсов на активизацию предпринимательской деятельности в туристической сфере. Отмечены перспективы активизации бизнес-инициатив в туризме на современном этапе. Определен круг проблемных вопросов, которые тормозят развитие туристического бизнеса в регионах. Проведен анализ показателей туристической деятельности в Украине в последние годы и предложены пути активизации предпринимательства в туристической сфере.

Ключевые слова: туризм, бизнес, предприятие, регион, развитие, экономика, ресурс.

INFLUENCE OF TOURIST BUSINESS IN THE LOCAL ECONOMY

Summary. The article deals with the role of tourism business in the development of the region's economy. The influence of local tourist resources on the activation of entrepreneurial activity in the tourism sector is researched. The prospects of activation of business initiatives in tourism at the present stage are emphasized. The range of problem issues that hinder the development of tourism business in the regions is determined. The analysis of tourism activity indicators in Ukraine in recent years has been carried out and ways of activating entrepreneurship in the tourism sector have been suggested.

Key words: tourism, business, enterprise, region, development, economy, resource.

УДК 336.7

Пасінович І. І.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Кучма М. І.

*кандидат фізико-математичних наук, доцент,
доцент кафедри вищої математики
Національного університету «Львівська політехніка»*

Pasinovych I. I.

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Department of Finance of Business Entities
Ivan Franko National University of Lviv*

Kuchma M. I.

*Candidate of Physics and Mathematics, Associate Professor,
Associate Professor of Department Mathematics
Lviv Polytechnic National University*

НЕОБХІДНІСТЬ ТА УМОВИ ВІДНОВЛЕННЯ КРЕДИТУВАННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті розглядаються актуальні проблеми відновлення банківського кредитування для забезпечення стійкого економічного зростання, яке проголошене Урядом України як стратегічна мета. Вказано умови, необхідні для спрямування кредитних потоків у пріоритетні для розвитку галузі економіки. Доведено необхідність відновлення банківського кредитування для економічного зростання. Досліджено зв'язки між показниками ВВП і обсягами банківського кредитування, побудована економетрична модель цієї залежності. Дано загальну оцінку стану банківської системи України після її реформування. Розкрито необхідність координації дій Уряду і Центрального банку для забезпечення зростання і модернізації економіки. Акцентовано, що політика інфляційного таргетування й обмеження грошової маси шляхом продажу банкам цінних паперів звужує їхні кредитні можливості і суперечить досягненню основної мети, проголошеної Урядом, – зростанню економіки.

Ключові слова: ВВП, центральний банк, кредитування економіки, економічне зростання, таргетування інфляції, депозитні сертифікати, потоки кредитів, пріоритетні сектори економіки, модернізація структури економіки.

Постановка проблеми. Україна поступово відновлюється після економічного спаду 2014–2015 років. Економіка країни у 2016 зросла на 2,4% та на 2,3% у 2017 році (загальносвітові темпи зростання економіки у 2017 р. становили 3,8%). Такі темпи для України є надто низькими, навіть порівняно з сусідніми країнами, до того ж за два роки зростання реальний ВВП України ще не досяг докризового рівня. Перехід до стійкого економічного зростання – ключове завдання, на вирішення якого мають бути спрямовані зусилля урядовців, фінансистів і банкірів, причому їхні дії у стратегічному плані повинні бути узгодженими і скоординованими.

Кабінет Міністрів України як мету на середньострокову перспективу визначив забезпечення зростання рівня життя громадян і підвищення його якості в результаті сталого економічного розвитку. Економічне зростання передбачає створення сприятливого інвестиційного клімату та утримання макроекономічної стабільності [10, с. 7]. Політика економічного зростання передбачає випереджальні темпи пропозиції грошей, створення інвестиційного ресурсу, доступного суб'єктам ринку. Саме банки перетворюють вільні гроші на капітал та інвестиції, які працюють на розвиток економіки. Очевидно, що без відновлення і збільшення кредитування ВВП не зростатиме і задекларована ціль буде недосяжною.

Попри те, що в останній рік умови кредитування покращилися, обсяги і темпи кредитування недостатні для відчутного економічного зростання. Останнє є комплексною проблемою, яка потребує гармонізації цілей і зусиль як Уряду, так і Центрального банку. Сьогодні питання, що стосуються активізації зростання, актуальні і потребують дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан і тенденції розвитку банківського кредитування розглядаються багатьма науковцями, такими як О.В. Кириченко, С.К. Реверчук, Б.Л. Луців, О.Д. Вовчак. Однак проблеми взаємозв'язку стимулювання економічного зростання з активізацією банківського кредитування досліджені менше. У цьому напрямі виділимо Б.М. Данилишина [3], Я.А. Жаліла [4], О.І. Петрика [7], П.М. Сенища [9].

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності узгодження дій Уряду і центрального банку для забезпечення стійкого економічного зростання, якого неможливо досягнути без відновлення банківського кредитування, зокрема пріоритетних сфер і галузей економіки.

Результати дослідження. Задекларована Урядом генеральна мета (забезпечення сталого економічного розвитку) передбачає динамічне, стає та інклюзивне зростання на базі структурної модернізації економіки, покращення умов ведення бізнесу та ефективності публічного сектору. Запорукою економічного зростання Уряд визначив створення рівних, прозорих та передбачуваних правил ведення бізнесу, включення України до регіональних та глобальних ланцюгів створення доданої вартості, створення умов для розвитку високотехнологічних виробництв, прискорення залучення інвестицій в економіку України та розвиток експортного потенціалу українських виробників.

Для структурної модернізації економіки, покращення умов для ведення бізнесу та пріоритетних дій віднесено, зокрема, реформування та розвиток фінансового сектору. Уряд планує «створення фінансової системи, що здатна забезпечувати сталий економічний розвиток у результаті ефективного перерозподілу фінансових ресурсів в економіці; розроблення комплексної стратегії розвитку державних банків з метою підвищення конкурентоспроможності та ефективності їх діяльності» [10, с. 15]. Фінансова система України багато років є банкоцентричною, небанків-

ські установи не відіграють значної ролі в акумулюванні й перерозподілі ресурсів в економіці.

Сигналами економічного зростання є поживлення ділової активності, збільшення інвестицій, створення нових робочих місць. Всі заходи потребують відповідного фінансового забезпечення, ключова роль в якому належить банківському кредитуванню. Адже МВФ виділяє кошти для забезпечення макрофінансової стабілізації, а не для стимулювання розвитку, гроші МБРР, ЄБРР, ЄІБ та інших міжнародних фінансових установ обмежені і спрямовуються на конкретні проекти. За таких умов саме відновлення банківського кредитування може поживити економічний розвиток.

Банки відіграють особливу роль у процесі трансмісії грошових ресурсів в реальну економіку – саме через механізм кредитної системи в ринковій економіці позичковий капітал перерозподіляється між сферами, галузями економіки й економічними суб'єктами. В Україні тривалий час мала місце суперечність між орієнтирами розвитку банківсько-фінансового і реального секторів, їхня діяльність здійснювалася асинхронно, що стало однією з причин глибокої економічної кризи, однак сьогодні цю проблему ще не подолано.

Зміни у банківській системі України, які називають «очищенням», та накопичені проблеми минулих років, зокрема значна проблемна заборгованість за кредитами, негативно вплинули на основні показники діяльності банків. У 2017 р. в банківській системі України функціонувало 82 банківські установи (у 2013 р. їх було 180). При цьому якщо в 2013 р. чисті активи банків становили 1278,1 млрд. грн., то у 2017 їх розмір був 1336 млрд. грн. [6].

Перехід публічного акціонерного товариства комерційний банк «ПРИВАТБАНК» у державну власність наприкінці грудня 2016 року суттєво змінив структуру банківського сектору: частка державних банків у чистих активах збільшилася до 51,3% (з 28,1% на початку 2016 року) [4]. Збільшення присутності держави в банківському капіталі не сприяло активізації банківського кредитування виробників. Як показує досвід, держава використовує банки не для реалізації програм модернізації структури економіки України та стимулювання інвестиційного процесу, а для продажу їм цінних паперів, що випускаються для фінансування потреб бюджету.

Середні відсоткові ставки за кредитами з 2015 р. демонструють зниження, однак вони залишаються непосильними для більшості суб'єктів господарювання, оскільки значно перевищують рівень рентабельності їхньої діяльності. Згідно з прогнозом IMF Group, до кінця 2019 р. кредитні ставки впадуть до 13,6% за гривнею й 6,7% – за долларом, а депозитні – до 7,4% у гривні й 3% – для доларових вкладів, що має сприятливо позначитися на темпах подальшого економічного зростання.

В останні роки спостерігалися зміни в цільових орієнтаціях банківських установ – зниження частки кредитів, наданих промисловим підприємствам, на користь кредитування споживчих витрат домогосподарств і потреб комерційних структур, що зумовило послаблення залежності банків від функціонування промислового сектору економіки.

Структура банківських кредитів за галузями та термінами не відповідає потребам модернізаційних процесів – переважна частка кредитів (понад 80%) понад десятиліття спрямовувалася у поточну операційну діяльність. Найбільші обсяги кредитів зосереджені в переробній промисловості та торгівлі, де найшвидше обертаються кошти і кредитні ризики невисокі. Більшість кредитів, виданих в 2016 в корпоративному секторі, – це не кредити під роз-

виток нових проектів або створення нових компаній, а реструктуризація старих заборгованостей.

Банківський сектор фактично самоусунувся від інвестиційного кредитування: на частку кредитів банків та інших позик серед джерел капітальних інвестицій припало лише 5,3% [4].

Гострою залишається проблема дефіциту довгострокових ресурсів у банківській системі України, яка посилюється складністю залучення коштів із міжнародних ринків. Стимує активізацію банківського кредитування висока частка проблемних кредитів у банківській системі України. Згідно з офіційними даними НБУ, частка непрацюючих кредитів станом на 1 липня 2017 року становила 57,7% від загального розміру портфеля. Ця проблема негативно впливає на капітал банків, змушує їх формувати відповідні резерви, що звужує кредитні можливості банків, унеможливує кредитування ними нових проектів клієнтів.

Отже, проблема збільшення кредитування є складною і системною. Банки як суб'єкти господарювання, які мають на меті отримання прибутків та мінімізацію ризиків, діють за підприємницькою логікою. Щоби спрямувати кредитні ресурси банків у пріоритетні для економічного розвитку галузі, потрібне створення в Україні умов для ефективної роботи кредитного ринку. Найважливішими з таких умов є працююча судова система та посилення захисту прав кредиторів, що дасть змогу банкам бути впевненими в отриманні застави у разі неплатоспроможності боржника. Сьогодні недобросовісні позичальники користуються найменшими прогалинами законодавчої системи, аби не платити за зобов'язаннями. Навіть у разі судового рішення на користь кредитора банк поверне не більше 30% від необхідної йому суми – всі інші кошти, стягнені з недобросовісного позичальника, підуть на судові витрати.

Важлива не лише реструктуризація кредитних портфелів банків, а їх переорієнтація на активні операції з суб'єктами реальної економіки, стимулювання і зацікавленість фінансуванні виробничих інновацій, створення робочих місць. Лише за таких умов в Україні можна буде забезпечити економічне зростання.

Використовуючи дані НБУ та офіційної статистики, проаналізуємо взаємозв'язок між макропоказниками і показниками кредитної діяльності банків. Для цього побудуємо економетричну модель, яка специфікується лінійною залежністю між ними й має вигляд:

$$y = 334394,103 + 1,3625x, \quad (1)$$

де x – обсяг кредитів, наданих в економіку комерційними банками, млн. грн., y – показник ВВП, млн. грн. Аналіз регресійної моделі дає можливість дійти висновку про зростання ВВП ($1,3625 > 0$) у разі збільшення кредитів, наданих в економіку комерційними банками. Це підтверджує наявність щільних зв'язків між цими змінними, оцінено значущість зв'язку між ними у цій моделі за допомогою F – критерію Фішера.

Ситуація з кредитуванням свідчить, що банківський бізнес не виконує свою базову функцію і трансформувалася для великих банків – у купівлю депозитних сертифікатів НБУ за рахунок вкладів населення, а для решти банків – у пошук коштів для докапіталізації і збільшення статутного капіталу, що відповідає новим нормативам.

Це підтверджує й аналіз структури доходів банків. Найбільшу частку в доходах банківської системи протягом 2015–2017 років займали процентні доходи (становили понад 60% від загального обсягу доходів) та комісійні (понад 14%). Водночас у процентних доходах зростає частка коштів, отриманих за цінними паперами,

зокрема державними, та депозитними сертифікатами НБУ, тоді як процентні надходження від кредитування скорочуються [6].

Згідно з Глосарієм банківської термінології, депозитний сертифікат (certificate of deposit) – один із монетарних інструментів НБУ, це борговий цінний папір Національного банку України в бездокументарній формі з іменною ідентифікацією власників на підставі реєстру власників системи кількісного обліку СЕРТИФ, який свідчить про розміщення в Національному банку України коштів банків і підтверджує їх право на отримання внесеної суми та процентів після закінчення встановленого строку.

Банки в умовах високої ліквідності, браку надійних позичальників і високих ризиків охоче купують депозитні сертифікати. Такі операції для банків є безризиковими і прибутковими (ставка 19–20% річних). Однак дії НБУ щодо продажу банкам депозитних сертифікатів за високими ставками є надвигратними для держави та деструктивними для грошово-кредитного ринку. Фактично НБУ конкурує за ресурси з реальним сектором, вилучає гроші з економіки та виплачує їх банкам – учасникам цих операцій високі проценти за рахунок емісії. Такі дії ще більше скорочують ресурс для модернізації економіки, її структурного оновлення і зростання. Процес розгортається за висхідним трендом: у 2015 р. за такими непродуктивним для економіки оборотами пройшло 2849,2 млрд грн (відсоткові витрати НБУ – більш як 8 млрд грн); у 2016 р. – 2946,9 млрд грн (відсоткові витрати НБУ – близько 9 млрд грн).

У січні 2017 року тенденція посилилася: щоденне залучення коштів на депозитні сертифікати НБУ сягало 30 млрд грн, зокрема 5 січня – 30,3 млрд (19,9 млрд грн депозитних сертифікатів овернайт за ставкою 12% і 10,4 млрд – на 14 днів за ставкою 14%).

Така монетарна політика НБУ, спрямована на вилучення грошової маси і стримування інфляції, не сприяє відновленню економічного зростання. Це свідчить про зміну характеру функціонування банківської системи України, а саме – про перехід від виконання банками своїх традиційних функцій, пов'язаних із забезпеченням перерозподілу коштів між вкладниками і кредиторами, до концентрації своєї діяльності на обслуговуванні фінансових потоків державного бюджету [8].

Ми маємо ситуацію, коли центральний банк і уряд діють розрізнено, кожен виконує різні завдання, які суперечать один одному: центробанк намагається стримати інфляцію і «стискає» грошову масу, а уряд прагне стимулювати економічне зростання, яке потребує вливань інвестицій в економіку.

Нагадаємо, що центральний банк є не лише емісійним центром, й а регулятором грошових потоків. НБУ, як і центральні банки інших розвинених країн, має досить важелів та інструментів, щоб спрямовувати грошові потоки у реальний сектор для створення передумов економічного зростання.

Монетарна політика є складником державної економічної політики. Відповідно мета монетарної (грошово-кредитної) політики, яку реалізує НБУ, не може бути незалежною від дій інших органів влади. За словами Б. Данилишина, НБУ «не повинен абстрагуватися від вирішення проблем стратегічного довгострокового характеру, таких як сприяння економічному зростанню та підвищенню рівня зайнятості населення, а також структурна перебудова української економіки, спрямована на підвищення питомої ваги інноваційних галузей» [2].

Важлива кореляція стратегії НБУ з базовими принципами загальнооекономічних перетворень, здійснюваних

урядом. Дії уряду, спрямовані на забезпечення зростання економіки, і зміни у грошовій системі, які ініціюються і реалізуються центральним банком, повинні підпорядковуватись єдиній логіці, містити скоординовані механізми. Таким чином, розвиток економіки і її якісну модернізацію неможливо забезпечити без конструктивної взаємодії двох центрів економічної політики – уряду і НБУ.

Згідно із статтею 99 Конституції України, «забезпечення стабільності грошової одиниці є основною функцією центрального банку держави». Відповідно до статті 6 Закону України «Про Національний банк України» на виконання цієї функції наш центральний банк має виходити із пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі. У тій же статті 6 Закону йдеться про те, що НБУ «сприяє додержанню стійких темпів економічного зростання та підтримує економічну політику Кабінету міністрів України за умови, що це не перешкоджає досягненню та підтримці цінової стабільності в державі» [5].

Майже всі розвинені країни контролюють інфляцію. Саме центральні банки відповідальні за зростання цін у країнах і намагаються втримувати її приблизно на рівні 2%. Щодо темпів інфляції є різні позиції. З одного боку, низька інфляція стримує економічного зростання, а з другого – знижує невизначеність, розширює горизонт планування та дає змогу здійснювати довгострокові інвестиції.

Однак, як відомо, стабільність грошової одиниці має два виміри: внутрішній – інфляцію, зовнішній – валютний курс. Забезпечення стабільності грошової одиниці – загальноекономічна проблема, яка не може бути реалізована винятково інструментами монетарної політики. Стабільність грошової одиниці кореспондується з питаннями фінансової стабілізації, проблемами зайнятості та економічного зростання.

Інфляція має не тільки грошову природу (інфляція попиту). Причому в умовах перехідної економіки рівень інфляції значною мірою визначається негрошовими факторами (інфляція витрат). Підвищення тарифів – це один із прикладів інфляції витрат, остання має немонетарну основу. Регулювання витрат – функція не НБУ, а уряду. У цьому разі стиснення пропозиції грошей дає негативний ефект: обмежуючи кредитний потенціал економіки, веде до її стагнації.

НБУ із початком програми реформ, яку підтримав МВФ у межах спочатку програми Stand-by у 2014 р., а згодом – EFF (розширеного кредитування) у 2016-му, проголосив і почав здійснювати монетарну політику з допомогою механізму інфляційного таргетування (IT). Інфляційне таргетування, основне завдання якого – побудова ефективної системи управління інфляційними очікуваннями економічних суб'єктів, зарекомендувало себе як ефективна стратегія монетарної політики у багатьох розвинених країнах, так і тих, що розвиваються [7].

Однак думки науковців щодо ефективності застосування політики антиінфляційного таргетування різняться. Так, Я. Жаліло стверджує, що, «проголосивши ідеологію інфляційного таргетування в умовах хронічно високої інфляції, Нацбанк практично заблокував можливості здійснення неконвенційної монетарної політики, яка практикується у посткризовий період у багатьох розвинених країнах світу. Допомогти вийти з глухого кута може задіяння урядом немонетарних антиінфляційних інструментів: антимонопольної та конкурентної політики, подолання диспропорцій торговельної логістики та роздрібних мереж, сприяння розвитку підприємництва (в т.ч. аграрного) тощо» [4].

О. Петрик, член Ради НБУ, представник України в МВФ (2013–2017 рр.), є противником пом'якшення моне-

тарної політики в Україні, акцентуючи на необхідності прискорення структурних реформ, залучення зовнішніх і внутрішніх інвестицій: «Центральний банк підтримує економічне зростання через низьку інфляцію та забезпечення фінансової стабільності. Економічне зростання є також додатковою метою монетарної політики, якщо це не шкодить ціновій і фінансовій стабільності» [7]. Таким чином, НБУ продовжує дотримуватися інфляційного таргетування, стимулюючи економічне зростання тільки в тих межах, які дозволяють утримати інфляцію в межах таргету.

Натомість Б. Данилишин стверджує, що «у сучасних економічних реаліях України жорстка монетарна політика провокує повільні темпи економічного зростання... Рівень монетизації економіки України станом на кінець 2017 становив 40%. А, наприклад, у Польщі – 62%, Туреччині – 61%. «Фінансова глибина економіки» (відношення суми банківських кредитів до ВВП) у нас становить 35%, у Польщі – 75%, в Туреччині – 80%» [3].

У країнах, де економіка розвивалася швидкими темпами (Німеччина, США, Китай, Японія, Південна Корея), стимулювання розвитку пріоритетних галузей реального сектору відбувалося шляхом активізації ролі центральних та державних банків – банків розвитку. Саме банки сприяли наповненню економіки дешевими фінансовими ресурсами, причому держава паралельно вживала й інші інструменти стимулювання розвитку національної економіки, впроваджуючи політику протекціонізму, застосовуючи податкові пільги.

Глобальна фінансова криза 2008–2009 рр. показала помилковість розуміння функції центрального банку як досягнення однієї мети – забезпечення низької інфляції. Після 2008 року розвинені країни використовують нову парадигму центрального банкінгу – мультитаргетування, яка розширює коло цілей та урізноманітнює використовувані для їх досягнення інструменти.

Розвинені країни та багато країн, що розвиваються, обрали стратегію високотехнологічного розвитку та здійснюють активну індустріалізацію з новим технологічним укладом. Це потребує значних ресурсів, важливим джерелом яких є банківські кредити. При цьому одне із завдань держави – створити і задіяти дієві механізми, які б стимулювали комерційні банки кредитувати пріоритетні виробництва, перспективні проекти.

Усвідомлюючи неминучість курсу на побудову економіки, основу якої становитимуть високотехнологічні галузі, держава стимулює кредитування реального сектору. Стратегії урядів передових країн координуються з монетарною політикою центральних банків. Наприклад:

- Федеральна Резервна Система США реалізувала безпрецедентну програму стимулювання кредитування малого і середнього бізнесу (Purchase of MBS Program);

- Європейський Центробанк декілька років проводить цільові довгострокові рефінансові операції для банків, які кредитують виробничий сектор економіки (Targeted for Long-Term Refinancing Operations: for non-mortgage bank lending);

- Банк Англії починаючи з 2014 року реалізує програму пільгового цільового рефінансування банків, що кредитують реальний сектор економіки, а також підприємства малого та середнього бізнесу, зокрема ті, які працюють в сфері високих технологій (Funding for Lending Scheme with “incentives for lending skewed towards SMEs”);

- Народний банк Китаю провів цільове скорочення обов'язкового резервування щодо операцій кредитування агропромислового комплексу та малого і середнього бізнесу (Targeted reserve requirement reductions for lending to agriculture and small business).

Таким чином, можна говорити, що центральні банки країн реалізують нову монетарну парадигму, в основі якої не лише контроль за інфляцією, а й стимулювання тих сегментів економіки, які є локомотивами її розвитку в умовах четвертої промислової революції. В Україні залишаються вкрай актуальними проблеми розроблення і впровадження інструментів, призначених для стимулювання банківського кредитування підприємств реальної економіки, особливо тих, які належать до високотехнологічної промисловості.

Настав час переходу від політики інфляційного таргетування до політики таргетування номінального ВВП, важливим складником чого повинна стати активізація кредитування реального сектору економіки [2]. Суб'єктом таргетування номінального ВВП не може бути лише НБУ. І в цьому питанні необхідна дієва координація зусиль банку та уряду.

Важливим фактором економічного розвитку нашої країни має бути скоординованість грошово-кредитної політики НБУ з економічною та бюджетно-фінансовою політикою Кабміну. У затверджених «Основних засадах грошово-кредитної політики...» прогноз темпів зростання економіки країни за базовим сценарієм Нацбанку кореспондується з урядовим прогнозом за його основним сценарієм: починаючи з 2019 р. Україна має вийти на темпи зростання ВВП 4% на рік.

Погоджуємося з Б. Данилишином, який вважає, що Україні «необхідно запустити такий механізм розвитку, який, спираючись на внутрішні фінансові ресурси, важливим складником яких є банківське кредитування, буде стимулювати точки економічного зростання» [2]. Академік акцентує на таких п'яти точках економічного зростання, як:

- підтримка тих галузей економіки України, які тривалий час є ключовими і при цьому мають довгостроковий (сільське господарство) або середньостроковий (чорна металургія, хімічна промисловість) експортний потенціал;
- підприємства військово-промислового комплексу;
- підприємства інфраструктури та енергетики;
- галузі економіки, які здатні забезпечити імпортозаміщення;
- ті поки що нечисленні українські підприємства, які вже можуть або потенційно здатні виробляти продукцію, відповідну рівням п'ятого і шостого технологічного укладів.

Наприклад, зміцненню національної валюти можуть сприяти не лише дії НБУ, а й заходи уряду щодо імпортозаміщення. Забезпечення доступу до позикових коштів

за прийнятною ставкою підприємств реального сектору сприяло би зростанню ділової активності вітчизняних виробників. У результаті вони поступово би займали ніші своїх зарубіжних конкурентів, чия продукція здорожчала внаслідок зростання курсу іноземної валюти, відбулося би щонайменше часткове імпортозаміщення. Воно, у свою чергу, привело б до зниження попиту на іноземну валюту. А кредитування українських виробників продукції, яка користується попитом на зовнішніх ринках, сприяло би зростанню обсягів експорту і притоку іноземної валюти. Загалом орієнтація на імпортозаміщення може не лише активізувати споживчий попит, а й стати чинником, який забезпечуватиме відновлення балансу на валютному ринку, мотивуватиме до позитивної динаміки вітчизняну промисловість, передусім малий і середній бізнес.

Висновки. Уряд чітко окреслив стратегічну мету державної економічної політики – забезпечення стійкого зростання і розвитку економіки. Зважаючи на нестійкий фінансовий стан переважної більшості суб'єктів господарювання, що обмежує внутрішні інвестиційні можливості, забезпечити розвиток неможливо без відновлення й активізації банківського кредитування економіки. На кредитному ринку після очищення банківського сектору спостерігається незначне пожаття кредитування, однак його розміри недостатні для забезпечення економічного зростання.

Наведена в дослідженні економетрична модель, яка специфікується лінійною залежністю між розміром ВВП і обсягами кредитування економіки, підтверджує наявність щільних зв'язків між цими змінними. Це доводить, що без активізації кредитування економіки не вдасться забезпечити її зростання.

Забезпечення стабільності гривні неможливе без функціонально узгодженої з урядом монетарної політики. Досі дії Уряду і Центрального банку були суперечливими, оскільки НБУ реалізує політику інфляційного таргетування, в межах якої регулятор контролює грошову масу в обігу і вилучає значну її частину через продаж комерційним банкам державних цінних паперів. Хоча контроль за інфляцією є вкрай важливим, однак це відволікає ресурси з банків, які могли би спрямовуватися на кредитування найбільш перспективних сфер і проєктів. Таким чином, необхідна більш скоординована політика НБУ й Уряду щодо активізації економічного зростання, щоб жорстка кредитно-грошова політика НБУ не стримувала ділову активність і сприяла переходу на траєкторію стійкого зростання.

Список використаних джерел:

1. Велика дискусія на Vox Ukraine: інфляційне таргетування. 7 квітня 2017 р. URL: <https://voxukraine.org/uk/big-discussion-inflation-targeting-ua/>
2. Данилишин Б. Грошово-кредитна політика та зростання економіки України. URL: <http://nv.ua/ukr/opinion/danylyshyn/groshovo-kreditna-politika>
3. Данилишин Б. «Економіка України повинна зростати темпами 4–6% на рік...». – 8.03.2018. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/421392/ekonomika-ukrayiny-povynna-zrostaty-tempamy-4-6-na-rik-golova-rady-nbu>
4. Жаліло Я. Економічне зростання: чому ми його втрачаємо? 18 травня 2018 р. URL: https://dt.ua/macrolevel/ekonomichne-zrostannya-chomu-mi-yogo-vtrachayemo-278200_.html
5. Закон України «Про національний банк України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/679-14>
6. Основні показники діяльності банків України / Офіційний сайт Національного банку України. URL: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798
7. Петрик О. Чи досяжна ціль щодо низької інфляції в Україні? 1 червня 2018 р. URL: https://dt.ua/macrolevel/chi-dosyazhna-cil-schodo-nizkoj-inflyaciyi-v-ukrayini-279527_.html
8. Рішення Ради НБУ від 04 липня 2017 р. № 29-рд «Про діяльність правління НБУ щодо розвитку банківської системи та окремих нормативних актів з питань банківської діяльності».
9. Сенищ П.М. Банківська діяльність в системі державної політики економічного зростання України : теорія та досвід : монографія / П.М. Сенищ. Львів : Растр-7, 2016. 408 с.
10. Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року. Затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 р. № 275-р Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/document/249935963/R0275.doc>

НЕОБХОДИМОСТЬ И УСЛОВИЯ ВОЗОБНОВЛЕНИЯ КРЕДИТОВАНИЯ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА В УКРАИНЕ

Аннотация. В статье рассматриваются актуальные проблемы возобновления банковского кредитования для обеспечения устойчивого экономического роста, провозглашенного Правительством Украины как стратегическая цель. Указаны условия, необходимые для направления кредитных потоков в приоритетные для развития отрасли экономики. Доказана необходимость восстановления банковского кредитования для экономического роста. Исследована связь между показателями ВВП и объемами банковского кредитования, построена эконометрическая модель этой зависимости. Дана общая оценка состояния банковской системы Украины после ее реформирования. Раскрыта необходимость координации действий Правительства и Центрального банка для обеспечения роста и модернизации экономики. Акцентировано, что политика инфляционного таргетирования и ограничения денежной массы путем продажи банкам ценных бумаг сужает их кредитные возможности и противоречит достижению основной цели, провозглашенной правительством, – росту экономики.

Ключевые слова: ВВП, центральный банк, кредитование экономики, экономический рост, таргетирование инфляции, депозитные сертификаты, потоки кредитов, приоритетные секторы экономики, модернизация структуры экономики.

NECESSITY AND CONDITIONS OF CREDITING RETURN FOR ENSURING ECONOMIC GROWTH IN UKRAINE

Summary. The article deals with the actual problems of restoring bank lending to ensure sustainable economic growth, proclaimed by the Government of Ukraine as a strategic goal. The conditions necessary for directing credit flows into priority areas for the development of the economy are indicated. The necessity of restoration of bank lending for economic growth is proved. The relations between GDP indicators and bank lending volumes are investigated, econometric model of this dependence is constructed. The general assessment of the state of the banking system of Ukraine after its reform is given. The necessity of coordinating actions of the Government and the central bank to ensure growth and modernization of the economy is revealed. It is emphasized that the policy of inflation targeting and the limitation of the money supply by selling securities to the banks restricts their credit facilities and contradicts the achievement of the main goal proclaimed by the Government – the growth of the economy.

Key words: GDP, central bank, lending to the economy, economic growth, inflation targeting, deposit certificates, credit flows, priority sectors of the economy, modernization of the structure of the economy.

УДК 336.71

Петрушко Я. Р.

*аспірант кафедри обліку та аудиту
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Petrushko Y. R.

*postgraduate student
of the Department of Accounting and Audit,
Ivan Franko National University of Lviv*

КРЕДИТНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКУ ТА ОСНОВНІ ЕТАПИ ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Анотація. У статті розглянуто методологічні підходи до визначення кредитної діяльності банку. Досліджено основні етапи організації кредитної діяльності: організаційне забезпечення кредитної діяльності, формування кредитних ресурсів банку, здійснення кредитних операцій, управління ризиками кредитної діяльності, моніторинг та контроль кредитної діяльності.

Ключові слова: кредит, кредитна політика, кредитна діяльність, кредитна операція, кредитна послуга, кредитний продукт.

Вступ та постановка проблеми. Важливу роль у ресурсному забезпеченні розширеного відтворення та стійкого економічного зростання відіграє банківський кредит. Тому необхідною умовою подолання наслідків кризових явищ у банківському секторі є відновлення кредитування та активізація кредитних вкладень у національне господарство. Саме перед керівництвом банку постає питання правильної організації кредитної діяльності, яка полягає у розробленні ефективної кредитної політики, формуванні кредитних ресурсів, здійсненні кредитних операцій, моніторингу за кредитним портфелем. З огляду на це, проблеми організації кредитної діяльності

є актуальними, бо впливають на діяльність банку, а через це – і на розвиток банківської системи загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні погляди на кредит, кредитні операції, кредитну діяльність і кредитні відносини розвинуто у багатьох дослідженнях і публікаціях. Вивченню цих питань присвячено праці таких вітчизняних економістів, як В. Андрущенко, О. Васюренко, О. Вовчак, У. Владичин, Г. Миськів, А. Мороз, Л. Примостка, М. Савлук, Б. Пшик, А. Толстошеєва та інші.

Метою статті є з'ясування сутності кредитної діяльності банку та визначення етапів її організації.